

עודכן ב- 03:22 30/01/2008

אסירי ההפרטה

מאת [אבירמה גולן](#)

ההתמהמהות של בג"ץ בטיפולו בעתירה נגד הפרטת בתי הכלא עלולה להפוך את הדיון בעניין לתיאורטי. חוק ההפרטה כבר עבר ובניית הכלא הפרטי כמעט הושלמה. פרטי המכרז שלב לבייב זכה בו במהירות מתמיהה, בנובמבר 2005, מופיעים בספר עב-כרס, שהיה חסוי "מטעמי ביטחון המדינה", ופורסם רק הודות לעתירה של האגודה לזכויות האזרח.

המכרז מבטיח, אמנם, פיקוח הדוק מצד המדינה, אבל ידוע שפיקוח הוא חוליה חלשה ברוב המדינות. בישראל זכור עדיין הפיקוח האומלל על הקמת קו ברלב, ואלמלא חשפה העיתונות התעללות בקשישים בבתי אבות פרטיים וסימום והרעבת חוסים בבתי חולים פרטיים לחולי נפש - המדינה לא היתה מגלה את המתרחש שם.

ובכלל, ההסתמכות על ה"פיקוח" של המדינה נשמעת קצת מגוחכת מפי מי שטוענים בלהט שהמדינה איננה מסוגלת לנהל דבר - אלא שזו רק אחת הטענות המופרכות שהם משמיעים.

* המצב בבתי הכלא מחריד. לא מדויק. בתי הכלא בישראל אינם גרועים בהרבה מבמערב. הדו"חות החמורים שפורסמו לאחרונה עסקו בבתי המעצר, הכפופים לבתי המשפט (יש לקוות שהמסקנה לא תהיה הפרטת מערכת המשפט). כלא צלמון בצפון מוכיח, שהשקעה נכונה וגישה מקצועית מתקדמת משפרות את מצב האסירים ומכשירות את רובם לחיי עבודה ואזרחות טובה.

* השירות הציבורי מסורבל, הפרטי - יעיל. לא תמיד. התור לטלפון אמנם התקצר, ושירותים שונים התמקצעו, אבל הבנקים גובים עמלות מנופחות, התחרות בין קופות החולים מיטיבה עם מי שיש לו ופוגעת במי שאין לו, ועמותות רווחה משלמות למנהליהן משכורות עתק.

* משרד השיכון מתנהל באופן מגושם ומיושן - אבל הוא לא משאיר אלפי דיירים בלי קורת גג ובורח לאיטליה.

* הפרטת הכלא הצליחה בחו"ל. לא ממש. ניו-זילנד התחרטה. באנגליה הבינו שהמודל הגורף כשל. בארה"ב נאבקים ארגוני זכויות אדם ופוליטיקאים כדי לצמצם את כוחה של שדולת זכייני בתי הכלא, שרווחיה מסתכמים בכשלושה מיליארד דולר בשנה, והיא מקדמת חקיקה דרקונית ומנצלת אסירים לעבודה רווחית בחינם, ללא שיקום. המודל המוצלח בצרפת וגרמניה הוא חלקי: הפרטת שירותים, מבניית בתי כלא ועד לכביסה ולהסעדה. יחצ"ני הזכיינים בישראל הפיצו תמונות של בית כלא מרווח עם נוף ואגרטלי פרחים על החלון. שכחו לציין שהוא נמצא בשוודיה ושהוא ציבורי.

* ההפרטה תחסוך כסף. לא בטוח. עלות המכרז למדינה מוערכת בינתיים ב-250 מיליון שקל - אכן סכום נמוך. אבל שני מחקרים מטעם משרד המשפטים בארה"ב והגוף המקביל למבקר המדינה שם קבעו, כבר ב-1998, כי אין כל הוכחה שההפרטה חוסכת. תביעות פיצויים מטעם משפחות אסירים וטיפול בדיכוי התקוממות ובבריחה עלו למדינה הרבה מעבר למתוכנן.

כמו בארה"ב, גם כאן עיקר החיסכון יהיה בכוח אדם. במקום עובדי שב"ס המיומנים, הקשורים למדינה בחוזה מחייב, יועסקו סוהרים שרמתם המקצועית נמוכה ותחלופתם גבוהה. דוגמה מוחשית מספק כבר עכשיו מחסום ריחן שהופרט והוא מעורר בקרב

הפלשתינאים געגועים לצה"ל. מבקר המדינה פתח לאחרונה בחקירת חברות השמירה שם בגין אי-סדרים כספיים לכאורה.

אלא שהעתירה לבג"ץ טוענת הרבה יותר מזה: לטענתה, חוק הפרטת בתי הכלא מנוגד לחוק יסוד: הממשלה, ששינויו מחייב רוב מיוחד של 61 ח"כים, ופוגע בהיותה של הממשלה הרשות המבצעת של המדינה. השאלה העקרונית הזאת היא עיקר העניין. הפקדת סמכות הענישה, אפילו בפיקוח, בידי גוף פרטי הפועל למטרות רווח, איננה מוסרית, ממש כמו הפקדת הסמכות על הגבלת חירות המעבר של אדם במחסום, או על מטופל במוסד לחולי נפש - בידי גוף פרטי.

שאלת ריבונותה של המדינה, לא רווחיה והפסדיה של הפרטה זו או אחרת, מונחת לפני בג"ץ. הגיעה השעה שהשופטים יחליטו מהי עמדתם.

כל הזכויות שמורות, "הארץ" ©

סגור חלון